

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze diplomové práce

**Právní a ekonomické důsledky přestupků proti pojištění
odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla**

Karel Kohoutek

© 2012 ČZU v Praze

Právní a ekonomické důsledky přestupků proti pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla

Souhrn

Tato práce se zabývá právními a ekonomickými důsledky přestupků proti pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Nejprve jsou popsány základní pojmy, s nimiž se můžeme u pojištění vozidel setkat. Poté je pozornost věnována zákonu č. 168/1999 Sb. o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a sankcím za jeho neplacení. Stěžejní část práce je věnována problematice přestupků proti zákonnému pojištění na Magistrátu města Olomouce. V poslední části práce jsou popsány základní trendy u pojištění vozidel v České republice.

Klíčová slova: Silniční vozidlo, pojištění, pojistník, pojistitel, pojistná smlouva, povinné ručení, správní delikt, pokuta, garanční fond

Cíl práce a metodika

Cílem práce je rozbor aktuální právní úpravy pojištění odpovědnosti při provozu motorového vozidla, tedy analýza zákona 168/1999 Sb. a jeho aplikace na činnost ve správním trestání na úseku přestupků proti zákonnému pojištění se zaměřením na analýzu následků protiprávního jednání, a to zejména v souvislosti s ukládáním sankce ve formě pokut a jejich následného využití v rámci rozpočtu města Olomouce.

Předkládaná diplomová práce se skládá z pěti kapitol. První z nich se zabývá základními pojmy tak, jak je definuje zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Mimo jejich vysvětlení, je předložen podrobnější přehled o tom, co je účelem pojištění vozidel v České republice. V závěru kapitoly jsou identifikovány a charakterizovány jednotlivé druhy pojištění silničních vozidel.

Druhá kapitola s názvem Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla se nejprve zabývá náležitostmi a povinnostmi spojenými s pojistnou smlouvou. Následuje analýza a jsou zde představeny instituce Česká kancelář pojistitelů a Garanční fond, jež hrají v problematice pojištění vozidel významnou roli. V podkapitole o evidenci pojištění odpovědnosti a i v části věnované Garančnímu fondu jsou také ukázány praktické komplikace, se kterými se majitel vozidla může v realitě setkat, a dále jejich řešení.

Začátek třetí kapitoly se věnuje objasnění pojmů souvisejících s přestupkem, a to především z právního hlediska. Tato kapitola představuje již praktickou část diplomové práce a obsahuje právní důsledky přestupků proti pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. V této části jsou identifikovány a podrobně rozebrány sankce za neplacení povinného ručení a také vysvětleny rozdíly mezi přestupkem u fyzické osoby a správním deliktem u právnické osoby.

Ve čtvrté kapitole je popsána problematika a analýza přestupků proti zákonnému pojištění na Magistrátu města Olomouce a ekonomická analýza výnosnosti pokut. Tato část diplomové práce obsahuje návrh zlepšení, které by mělo přinést do rozpočtu Magistrátu města Olomouce velmi potřebné finanční zdroje.

V poslední části jsou popsány základními trendy u pojištění vozidel v České republice a vývoj počtu nepojištěných vozidel, které mají ekonomický dopad pro jednotlivé pojišťovny.

Problematika a analýza přestupků proti zákonnému pojištění na Magistrátu města Olomouce

V současné době pracuje na oddělení přestupků proti zák. pojištění 5 pracovníků. Přestupky zpracováváme na základě z. č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla dle § 16 b) odst. 4.

Česká kancelář pojistitelů (dále ČKP) sbírá informace od příslušných pojišťoven, příslušných pojistných smlouvách, vozidlech a jejich vlastníkům, kdy tyto údaje sděluje Ministerstvu dopravy, které tyto údaje porovná s Centrálním registrem vozidel, kdy výsledek tohoto porovnání zasílá prostřednictvím serveru WISE (zabezpečuje Ministerstvo vnitra) příslušným obcím s rozšířenou působností. Takto zasílané oznámení jsou postupovány přísl. obcím jeden krát měsíčně.

Magistrát města Olomouce - okresní registr vozidel v průměru obdrží měsíčně touto cestou **400 až 500** takových oznámení o podezření ze spáchání přestupků dle § 16 /1b a správních deliktů dle §16 a/1b. **Za 1 kalendářní rok se tedy jedná o 4800 až 6000 oznámení.**

Lhůta určená pro jednání takových to oznámení je stanovena na **3 roky** od spáchání přestupku nebo správního deliktu nebo **1 rok** od chvíle, kdy se tato oznámení nahrají do okresního registru vozidel – ORV.

V současné době je v okresním registru vozidel nahráno celkem 20 277 oznámení ČKP a to od účinnosti zákona tedy od roku 2000. Z tohoto celkové počtu došlých oznámení je cca 5 až 7 tisíc oznámení v prekluzi (odpovědnost za přestupek zanikla a to z důvodu, že za účinnosti tohoto zákona byla již několikrát změněna lhůta pro projednání těchto oznámení).

Výsledným (teoretickým) počtem došlých oznámení je tedy **cca 12 až 14 tisíc**, které nelze za současného personálního obsazení projednat, neboť složitost tohoto řízení je velká a to zejména z důvodu, že správní pracovníci si musí vlastní materiály získat vlastním šetřením (dotazy u konkrétních pojišťoven, výsledky podezřelých, získávání důkazních materiálů o vlastnickém právu ke konkrétním vozidlům).

Z těchto důvodů a díky náročnosti takto vedeného řízení je 1 zaměstnanec oddělení přestupků proti zák. pojištění schopen měsíčně vyřídit průměrně **20 až 25 došlých oznámení (za 1 kalendářní rok cca 250 oznámení).**

Magistrát města Olomouce si tedy plní zákonem stanovenou povinnost, která spočívá v projednávání těchto oznámení od ČKP, kdy ale bohužel počet zaměstnanců oddělení

přestupků proti zák. pojištění neodpovídá průměrnému počtu došlých oznámení od ČKP, což může být Magistrátu města Olomouce také jako jediné vyčteno odvolacím orgánem.

Dále bych chtěl upozornit, že Magistrát města Olomouce je jednou z mála obcí v ČR, kteří se takto aktivně touto zákonnou povinností zabývají.

Návrh na opatření: Vzhledem k tomu, že pokuty uložené v těchto řízeních jsou příjmem obce, která tuto pokutu uložila a k tomu, abychom předešli (Magistrát města Olomouce) možným výtkám ze strany odvolacího orgánu, je důležitě navýšit počet zaměstnanců přísl. oddělení o cca 20 až 30 pracovníků, protože pouze takový počet zaměstnanců by byl schopen takovýto počet oznámení vyřídit. Magistrát města Olomouce by tím byl **zvýšen možný zisk z pokut.**

1 zaměstnanec vyřídí měsíčně 20 spisů => 2.500,-Kč x 20 = 50 000 Kč

=> 1 zaměstnanec vybere ročně: 50 000 Kč x 12 měsíců = **600 000 Kč**

Pro výpočet je bráno: průměrný počet ukončených spisů za měsíc, nejnižší zákonem stanovená pokuta a kalendářní rok, to vše při bezproblémovém průběhu všech řízení.

Reálným odhadem jsou tato čísla: 1 zaměstnanec vybere za 1 rok cca 300 až 350 tisíc Kč (brány v potaz průtahy řízení a komplikovanost). Při 30 lidech je reálným odhadem částka cca 9 až 10 mil Kč ve vybraných pokutách za rok, která by tvořila příjem obce.

Subjektivním názorem, pro tak obrovské množství potencionálních přestupců, je skutečnost, že informovanost obyvatel o povinnostech vlastníků vozidel a možných postizích za porušení zákona č. 168/1999 Sb., byla ze strany státu a pojišťoven nedostatečná, kdy odhadem asi cca 85 % vlastníků vozidel neví, jaké jsou povinnosti po ukončení zákonné pojistné smlouvy k vozidlu.

V roce 2010 byla vypracována statistika přestupků: Za měsíc bylo oznámeno cca 600 přestupků a 25 přestupků bylo přiděleno měsíčně správním pracovníkům (do zavedení služby e-spis). V roce 2010 bylo uloženo pokut v celkové částce 1,86 mil. Kč a vybraných pokut v částce 954 800 Kč.

Předpoklad pro rok 2011 je následující:

Při počtu oznámených přestupků – je zde předpoklad stejného počtu oznámených přestupků, jako v roce 2010. Tento předpoklad vychází ze skutečnosti, že v posledních **dvou letech** nedošlo k **radikálnímu zvýšení či snížení došlých oznámení z ČKP.**

Přidělené spisy jednotlivým správním pracovníkům 15/měsíc - z důvodu aktualizace softwaru e-spis jsou jednotliví pracovníci povinni ke zvládnutí alespoň průměrné uživatelské úrovně tohoto programu věnovat více času učení, kdy s následným zvýšením administrativních úkonů vyplývajících právě z užívání e-spisu je velmi obtížné v této chvíli přidělovat stejný počet spisů, jak v roce 2010. Po zvládnutí této problematiky lze průběžně uvažovat o navyšování počtu přidělených spisů.

V tento okamžik nelze tedy objektivně (přesně) určit počet přidělovaných spisů pro rok 2011. Přidělování spisů se bude pohybovat v mezích 15 – 25 spisů za měsíc.

Uložených pokut - snahou našeho oddělení bude pro **rok 2011**, i s těmito shora uvedenými překážkami, dosáhnout přibližně stejné cifry, jako v roce **2010**. Toto platí i pro vybrané pokuty.

Z následující tabulky vidíme, že v roce 2010 bylo doručeno 5400 oznámení z ČKP, bylo zahájeno 1124 přestupků a 20,81 % z nich bylo vyřízených. Z tabulky je rovněž vidět, že od roku 2002 do roku 2005 došlo k nárůstu v počtu 4321 oznámení doručených z ČKP, následně došlo v roce 2006 k poklesu na 2354 oznámení z ČKP. Od roku 2006 do roku 2010 neustále stoupal počet oznámení, kdy se zastavil na hranici 5400 oznámení z ČKP.

Tabulka: Počet oznámení z ČKP, počet zahájených přestupků a % vyřízených od roku 2000 do roku 2010

Rok	Počet doručených	Počet zahájených	% vyřízených
2000	0	0	0,00%
2001	446	0	0,00%
2002	0	0	0,00%
2003	1244	166	13,34%
2004	3014	286	9,49%
2005	4331	193	4,46%
2006	2354	170	7,22%
2007	3200	812	25,38%
2008	4250	954	22,45%
2009	5350	644	12,04%
2010	5400	1124	20,81%

Zdroj: Ze statistiky oddělení přestupů proti zák. pojištění magistrátu města Olomouce

Seznam použitých zdrojů

1. BUŠTA, P. *Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Praha: Eurotax, 2001. 93 s. ISBN 80-238-6889-6.
2. Cipra Tomáš. *Pojistná matematika teorie a praxe*. Vydavatelství Ekopres. Praha, 2007.
3. Český statistický úřad. *Průměrná mzda reálně poklesla o 0,1 %*. Praha, 7. 6. 2012.
4. ČEJKOVÁ, V., ŠEDOVÁ, J., ČAPKOVÁ, D. *Pojišťovnictví*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 200.177 s. ISBN 80-210-2574-8.
5. Daňhel J. *Pojistná teorie*. Praha: Vydavatelství Professional Publisting, 2005.
6. DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2.vyd. Praha: Ekopress, 2005. 178 s. ISBN 80-86119-92-0.
7. DRDLA, M., MARTINOVIČOVÁ. D. *Bankovnictví a pojišťovnictví*. 1. vydání. Brno: B.I.B.S, a. s., 2005.309 s. ISBN 80-86575-45-4.
8. HRADEC, M., KŘIVOHLÁVEK, V., ZÁRYBNICKÁ. J. *Pojištění a pojišťovnictví*. 1.vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005. 215 s. ISBN 80-86754-48-0.
9. HRADECKÝ, K. *Pojištění*. 1.vyd. Klatovy: Chobot & Chobot, 1992. 127 s. ISBN 80-900839-2-7.
10. KOPECKÝ, K. *Povinné ručení*. 2.vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. 111 s. ISBN 80-247-1065-X.
11. VANCE, W. R. The Early History of Insurekce Law. *Columbia Law Review*, Vol. 8, No. 1 (Jan., 1908), pp. 1-17.
12. VOŽENÍLEK, V., Chlaň, A. *Pojišťovnictví*. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. 139 s. ISBN 80-7194-564-1.

Internetové zdroje:

- Česká kancelář pojistitelů. Dostupné z www.ckp.cz
- Česká kancelář pojistitelů (cit. srpen 2012) . Dostupné z www.bezpojisteni.cz
- Česká asociace pojišťoven. Dostupné z www.cap.cz
- www.olomouc.eu/phprs/

- Registr vozidel, (cit. březen 2012). Dostupné z: <http://www.registr-vozidel.cz/registr-vozidel>
- Centrální registr vozidel (cit. březen 2012). Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/centralni-registr-vozidel.aspx>
- www.judikaty.cz

Judikatura:

- Nález Ústavního soudu ze dne 13. 5. 1998 pod č. Pl. ÚS 25/97 – publikováno ve Sbírce zákonů dle zákona č. 309/1999 Sb., o sbírce zákonů a sbírce mezinárodních smluv, v platném znění